

שיעור בעניני משיח וגאולה

8

תחיית המתים פרק א – האמונה בתחיית המתים

חיוב האמונה בתחיית המתים

סנהדרין צ.

משנה: ואלו שאין להם חלק לעולם הבא (=תחיית המתים): האומר אין תחיית המתים מן התורה...

רש"י: שכופר במדרשים דדרשינן בגמרא לקמן, מניין לתחיית המתים מן התורה. ואפ"י היא מודה ומאמין שיחיו המתים אלא דלא רמיזא באורייתא, כופר הוא, הואיל ועוקר שיש תחיית המתים מן התורה מה לנו ולאמונתו, וכי מהיכן הוא יודע שכן, הוא הלכך כופר גמור הוא:

גמרא: וכל כך למה? תנא, הוא כפר בתחיית המתים לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים, שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה.

פירוש המשניות להרמב"ם – הקדמה לפ"י סנהדרין

ותקנת המתים הוא יסוד מיסודי תורת משה רבנו עליו השלום, ואין דת ולא דבקות בדת יהודית למי שלא יאמין זה.

מעלת האמונה בתחיית המתים

מדרש אגדת בראשית פע"ח

ואיזה הוא "מדבר"? אלו עמי הארץ שאינן יודעין לא לקרות ולא לשנות ולא לררוש, כמדבר שאינו מגדל פירות. והן נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומברכין ברוך יוצר המאורות, ומחיה מתים, שהוא ברא והוא מחיה מתים, והן עונים אחריו אמן! ואומרים מאמינין אנו שהוא מחיה מתים! אפילו אין בידן אלא שכר אמן זה דים.

המקור לתחיית המתים

דניאל יב, ב

ורבים מלשגני אדמת עפר יקיצו, אלה לסיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם. ואתה לך לקץ ותנוס ותעמד לגרלך לקץ היםיו.

הרמזים לתח"ה מן התורה

סנהדרין צ.צ"א:

- א. אמר ר' יוחנן: מניין לתחיית המתים מן התורה? שנאמר ונתתם ממנו [את] תרומת ה' לאהרן הכהן. וכי אהרן לעולם קיים, והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנין לו תרומה? אלא מלמד שעתיד לחיות וישראל נותנין לו תרומה. מכאן לתחיית המתים מן התורה.
- ב. תניא ר' סימאי אומר: מניין לתחיית המתים מן התורה? שנאמר וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען. לכם לא נאמר אלא להם, מכאן לתחיית המתים מן התורה.
- ג. ת"ר: "אני אמית ואחיה" יכול שתהא מיתה באחד וחיים באחד, כדרך שהעולם נוהג? ת"ל "מחצתי ואני ארפא", מה מחיצה ורפואה באחד, אף מיתה וחיים באחד. מיכן תשובה לאומרין אין תחיית המתים מן התורה.
- ד. תניא אמר רבי מאיר: מניין לתחיית המתים מן התורה? שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. שר לא נאמר אלא ישיר, מכאן לתחיית המתים מן התורה.

למה לא נזכרה תחיית המתים בפירוש בתורה

אגרת תחיית המתים להרמב"ם

ואמנם מענה השאלה השנית והיא האומרת למה לא נזכרת תחית המתים בתורה?

...והסבה בזה, שזאת תחית המתים - אמנם תנהג מנהג המופת כמו שבארנו, והאמנת מה שזה דרכו לא תהיה רק בספור הנביא, והיו בני אדם כולם בזמן ההוא מכת הצאב"א אומרים בקדמות העולם שהם היו מאמינין שהשם רוח הגלגל, כמו שבארנו במורה הנבוכים, המכזיבים הגיע הנבואה מאת השם לבני אדם. וכן יתחייב להם לפי אמונתם הכזבת המופתים ויחסו אותו לכשוף ולתחבולה, הלא תראה אותם משתדלים לחלוק על מופת משה רבינו ע"ה בלהטיהם וישליכו איש מטהו... ואיך יספר למי שלא התבארה אצלו הנבואה...

וכאשר רצה השם יתעלה לתת תורה לבני אדם, לפרסם בהם מצותו ודתו ואזהרתו על ידי הנביאים בכל העולם, כמו שאמר ולמען הפר שמי בכל הארץ חדש המופתים הגדולים הכתובים בכל התורה עד שהתאמת בהם נבואת הנביאים וחדוש העולם... עד שנתחזקו אלו הפנות והתאמתו בהמשך הדורות ולא נשאר ספק בנבואות הנביאים ובחדוש המופתים, ואחרי כן ספרו לנו הנביאים מה שהודיעם ה' יתעלה ממנין תחית המתים והיה קל לקבלו.

ויכוחים על האמונה בתחיית המתים

מסכת סנהדרין

שאלו מינין את רבן גמליאל: מניין שהקדוש ברוך הוא מחיה מתים? אמר להם מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים ולא קיבלו ממנו... עד שאמר להם מקרא זה: אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם לכם לא נאמר אלא להם מיכן לתחיית המתים מן התורה". (מסכת סנהדרין צ ב)

אמר לו קיסר לרבן גמליאל אמריתו דשכבי חיי הא הו עפרא ועפרא מי קא חיי (הנכם אומרים שהמתים קמים לתחיה, והלא המתים הופכים לעפר, וכיצד יחיה עפר)? אמרה ליה ברתיה: שבקיה ואנא מהדרנא ליה (אמרה לו בתו של הקיסר: הנח, ואני אשיב לך תשובה) שני יוצרים יש בעירנו אחד יוצר מן המים ואחד יוצר מן הטיט איזה מהן משובח? א"ל זה שיוצר מן המים א"ל מן המים צר מן הטיט לא כל שכן! (מסכת סנהדרין צ ב)

אמר ליה ההוא מינא לרבי אמי: אמריתו דשכבי חיי, והא הו עפרא, ועפרא מי קא חיי? - אמר ליה: אמשול לך משל, למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: לכו ובנו לי פלטרין גדולים במקום שאין מים ועפר, הלכו ובנו אותו. לימים נפלו. אמר להם: חזרו ובנו אותו במקום שיש עפר ומים. אמרו לו: אין אנו יכולין. כעס עליהם ואמר להן: במקום שאין מים ועפר - בניתם, עכשיו שיש מים ועפר על אחת כמה וכמה! ואם אי אתה מאמין - צא לבקעה וראה עכבר שהיום חציו בשר וחציו אדמה, למחר השריץ ונעשה כלו בשר. שמא תאמר לזמן מרובה - עלה להר וראה שהיום אין בו אלא חלזון אחד, למחר ירדו גשמים ונתמלא כולו חלזונות. (מסכת סנהדרין צא א)

אמר לו ההוא מינא לגביהא בן פסיסא: ווי לכוון חייביא דאמריתון מיתי חייין - דחייין מיתי, דמיתי חייין (אבוי לכם שאתם אומרים שהמתים יחיו. שכן אפילו החיים מתים, ודאי שאין המתים קמים)? אמר לו ווי לכוון חייביא דאמריתון מיתי לא חייין דלא הו חיי דהוי חיי לא כל שכן (אבוי לכם רשעים האומרים שהמתים לא יקומו. שכן אלו שלא נולדו - נולדים וחיים, אלא שכבר חיו לא כל שכן שיחיו שוב)! א"ל חייביא קרית לי אי קאימנא בעיטנא בך ופשיטנא לעקמותך מינך א"ל אם אתה עושה כן רופא אומן תקרא ושכר הרבה תטול. (מסכת סנהדרין צא א)

שאלות

א. פארוואס וועט איינער וואס גלויבט נישט אין תח"ה נישט אויפשטיין לתחיה?

ב. וואס איז גענוג א זכות פאר א איד?

ג. וואס איז דער בפירושיער מקור פאר תחיית המתים?

ד. שרייב דריי רמזים פאר תחיית המתים מן התורה:

.1

.2

.3

ה. פארוואס איז תח"ה נישט קלאר אין די תורה?